

FI lausuntopyyntö VV

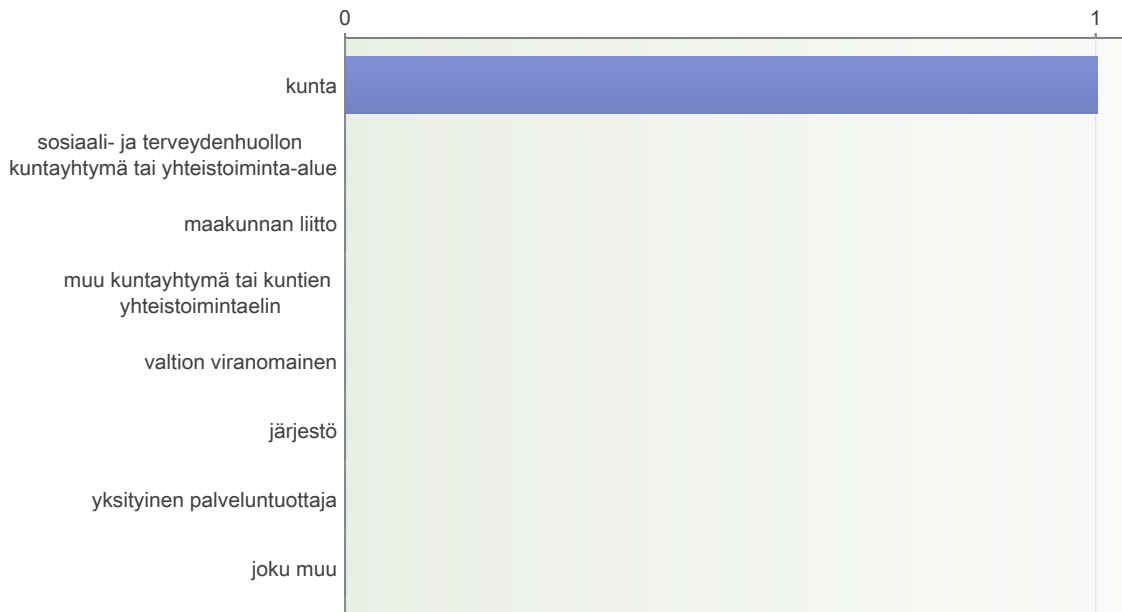
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Vieremän kunta	Mika Suomalainen	mika.suomalainen@viere ma.fi	27.3.2017	Vieremän kunnanhallitus

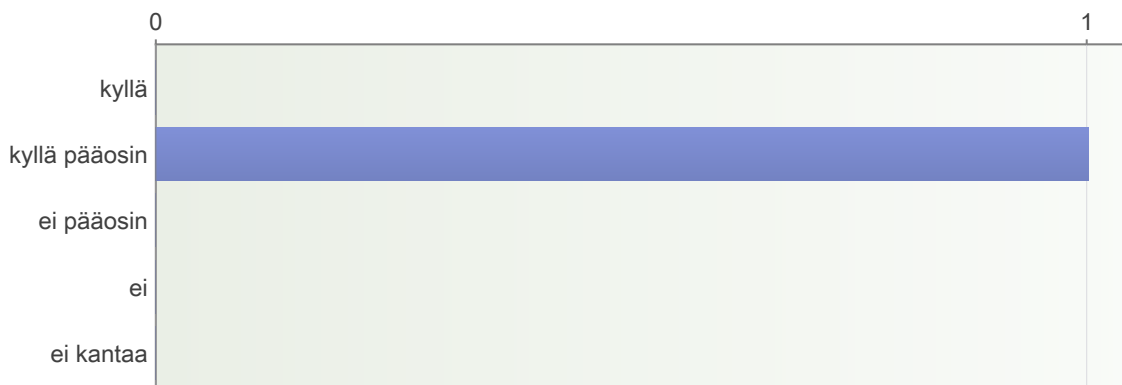
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

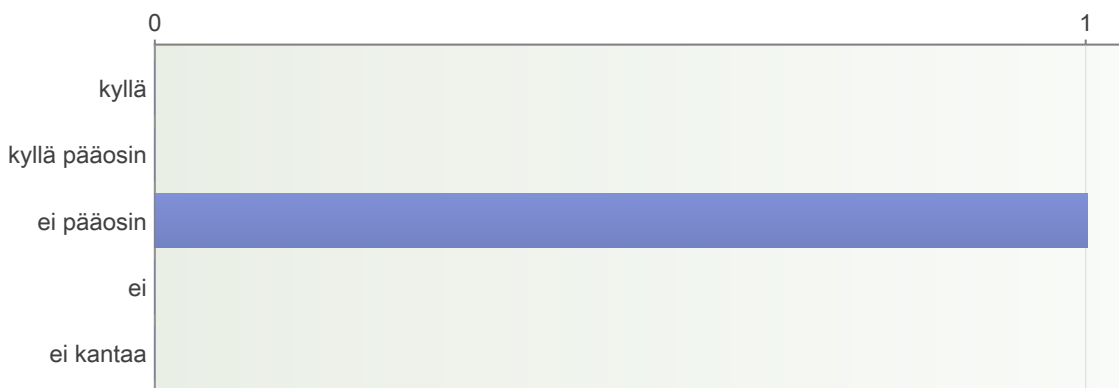
- Lähtökohtaisesti valinnanvapauslainsäädännön toteuttaminen parantaa palveluiden saatavuutta niillä alueilla, joissa vaihtoehtoja on tarjolla. Todennäköistä on, että yksityisiä palvelujen tarjoajia on vain suuremmilla paikkakunnilla. Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän alueella alkanut valinnanvapauskokeilu on osoittanut, että valinnanvapautta myös käytetään kun vaihtoehtoja on tarjolla. Parempi palvelujen saatavuus saattaa kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja kun esim. jonotusajat lääkärille lyhenevät.

Valinnanvapaudessa on kuitenkin huomioitava, että palvelutuotanto pirstoutuu maakuntien tosiasi-allisen ohjauksvallan ulkopuolelle, markkinat tulevat ohjaamaan asiakkaiden käyttäytymistä. Kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämisvastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon ja turvaisi kaikissa olosuhteissa palvelujen saatavuuden. Kuntien omistajuus mahdollistaa myös sote-keskusten perustamisen pieniin kuntiin ja harvaan asutuille seuduille kuntien välisenä yhteistyönä.

Valinnanvapaus tulee todennäköisesti nostamaan perusterveydenhuollon kustannuksia, koska palvelujen monipuolisempi tarjonta lisää myös kysyntää. Syntyy myös päällekkäistä toimintaa, mikä auto-maattisesti lisää kustannuksia. Lisäksi on otettava huomioon, että yksityisen palvelutoiminnan tulee olla liiketaloudellisesti kannattavaa ja yritysten omistajat odottavat riittävää katetta ko. toiminnalta ainakin pitemmällä tähtäimellä. On hyvin todennäköistä, että valinnanvapaus ei hillitse sote -kustannusten kasvua.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

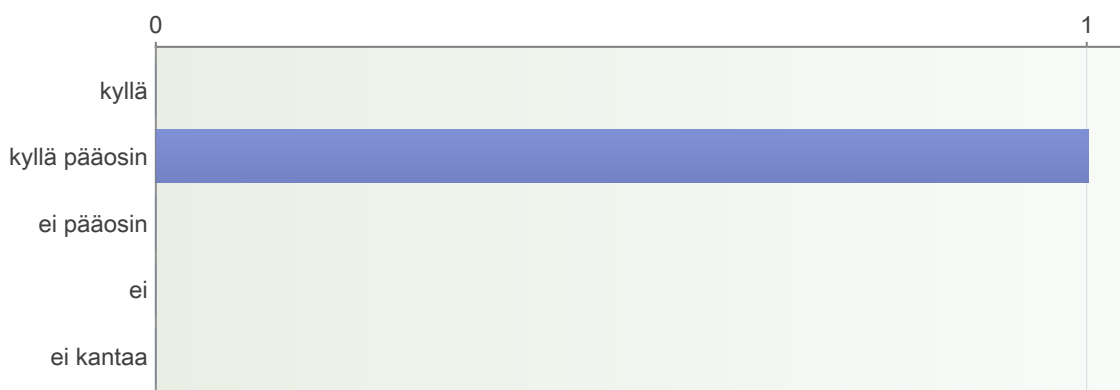
- Tarkoituksenmukaiset vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joissa asiakkaalle on todellisia valinnan mahdollisuuksia. Esitettävä valinnanvapausmalli on kuitenkin monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Sote-palvelujen luonteesta johtuen monilla asiakkailla ja potilailla ei aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi ja todennäköisesti monet asiakasryhmät eivät kykene hyödyntämään valinnanvapautaan tarkoituksenmukaisesti. Valinnanvapaudesta hyötyvät aktiivisessa iässä olevat asiakkaat.

Erityisesti useat sosiaali- ja terveystalvetuja käyttävä erityisryhmät, kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaat, eivät välttämättä kykene ohjautumaan palvelujärjestelmässä ja käyttämään maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia tarkoituksenmukaisesti. Erityisesti riskiryhmien kohdalla valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin.

Lisäksi on mahdollista, että suoran valinnan palvelut, maksusetelipalvelut sekä asiakassetelipalvelut keskittyvät erityisesti kaupunkiseuduille. Näin ollen harvaan asutuilla alueilla palvelut eivät välttämättä parane tarkoituksenmukaisesti.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Järjestelmä on monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun. Tosiasiallisesti monilla asiakas- ja erityisryhmillä ei välttämättä ole kykyä tehdä edellä esitettyä arviointia tarkoituksenmukaisesti.

On todennäköistä, että kunnille tulee alkuvaiheessa itseasiassa nykyistä enemmän ihmisten neuvontaan ja ohjaamiseen liittyvää palvelutarvetta.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

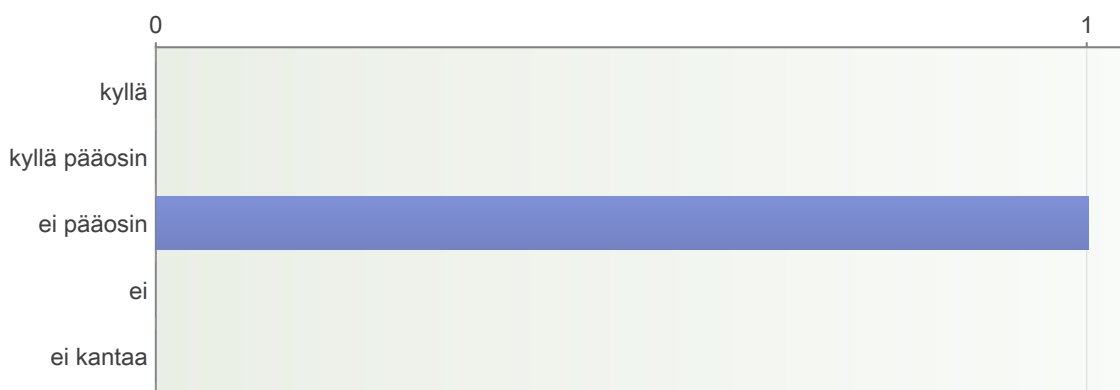
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteensovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan huolehtimisveloitteen toteuttaminen on haasteellista sen laajuuden vuoksi ja se vaatii merkittäviä asiantuntijaresursseja muun muassa sopimushallintaan.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen esitetystä muodosta vaikeuttaa kustannusten hillintätavoitteen saavuttamista, koska malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja maksuseteli sekä suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. Palvelujen saatavuuden lisääntyminen ja vaihtoehtojen lisääntyminen lisää myös kysyntää, joka automaattisesti lisää kustannuksia.

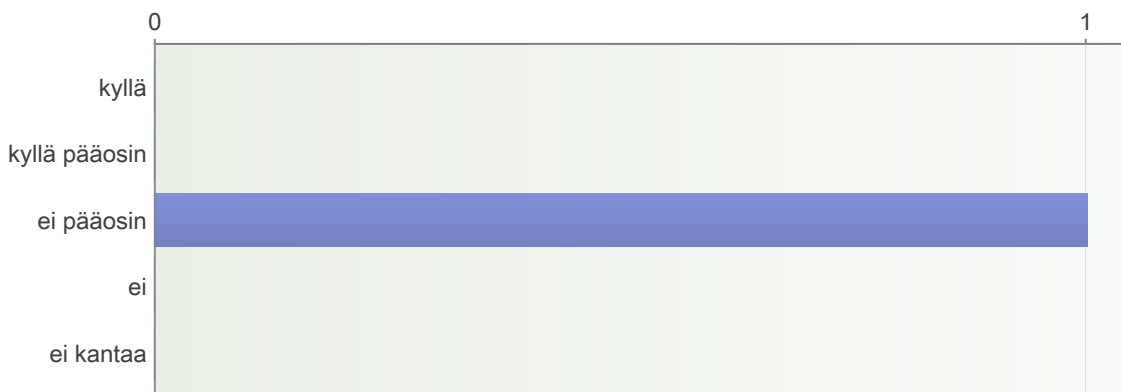
Optimaalisissa olosuhteissa hoitoajat voivat lyhentyä kun päästään ajoissa hoitoon ja jatkohoito toimii saumattomasti. Tällöin voi syntyä säästöjä koko hoitoketjussa.

Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee kiinteällä budjettirajoitteella sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä supistamaan tai palvelujen laatua alentamaan. Tällöin kansalaisten oikeus yhdenvertaisiin palveluihin voi vaihdella alueittain.

Uudistuksen läpiviennin aikataulu näyttää jo nyt maaliskuussa 2017 epärealistiselta. On vaarana, että kiireessä luodaan päällekkäisiä järjestelmiä ja hallinnon määrä vain lisääntyy. ICT –ratkaisut pitäisi suunnitella ja tehdä erityisen huolellisesti ja rauhassa, jotta edellytykset kustannusten kasvun pysäyttämiseksi pitkällä aikavälillä olisivat mahdollisia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

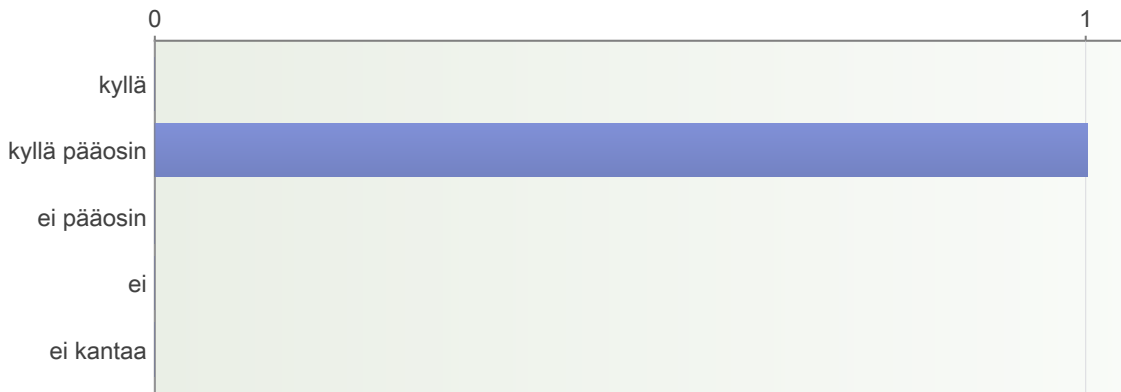
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen. Lakiluonnokseen sisältyvät 14 asetuksenantovaltuutta mahdollistavat maakunnan itsehallinnon kaventamisen entisestään. Kansanvaltaisuutta voitaisiin lisätä niin, että vastuu asiakkaan ohjaamisesta olisi maakunnalla.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausjärjestelmä luo väistämättä tehokkaampia toimintatapoja ja uusia palveluinnovaatioita, jos se toimii tehokkaasti ja palveluntuottajien välillä on riittävästi aitoa kilpailua. Kilpailun avulla voidaan kehittää myös julkisen sektorin toimintaa. Kilpailevat organisaatiot oppivat toisiltaan ja ottavat nopeasti käyttöön uusia hyviä toimintatapoja.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

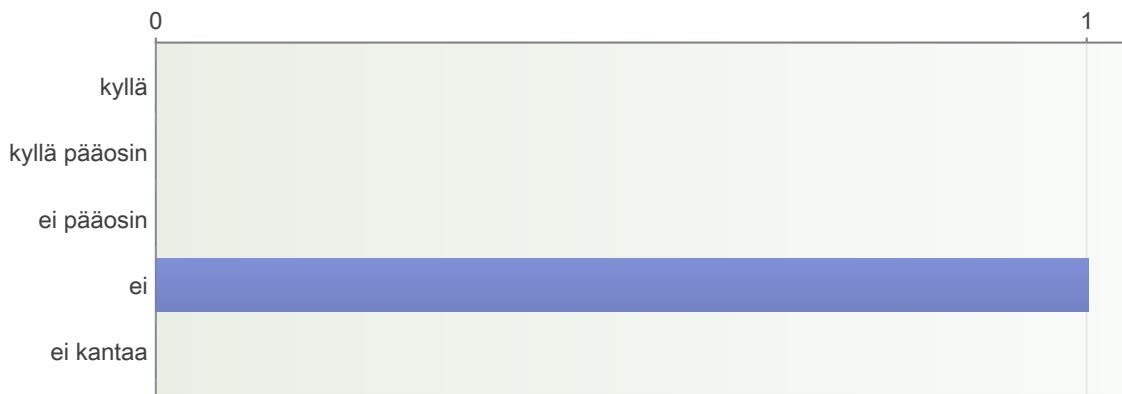
Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esityksen sivulla 69 todetaan seuraavaa: ”Haastavaksi vaikutusarvioinnin tekee myös suoran valinnan palvelujen sisällön laaja vaihteluväli:” Laajan vaihteluvälin vuoksi on selvää, että asiakkaat eivät välttämättä hahmota palvelukokonaisuuksia ja palvelujen jakautumista asianmukaisesti. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin asettaa haasteita palveluista tiedottamiseen ja niiden toteuttamiseen.

Esitysluonnoksessa käytetään terminologiaa, joka on sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta epätarkkaa ja lakiesityksessään osin määrittelemättä. Palvelujen sisältö on kyettävä määrittelemään niin selkeästi, että järjestäjä ja palvelujen tuottajat ymmärtävät ne yksiselitteisesti ja samalla tavoin. Asiakkaan kannalta tärkeintä on, että palvelun saanti ei viivästy palvelurakenteen epäselvyyden vuoksi. Laajennettuun perustason esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

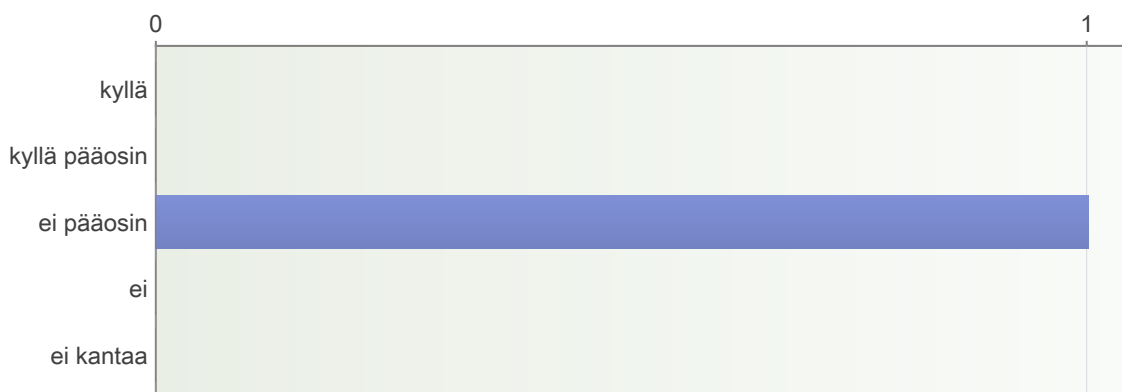
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksuseteli-palvelun tuottajaan. Asianmukaiset maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksien tulisi lisätä lakiin.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

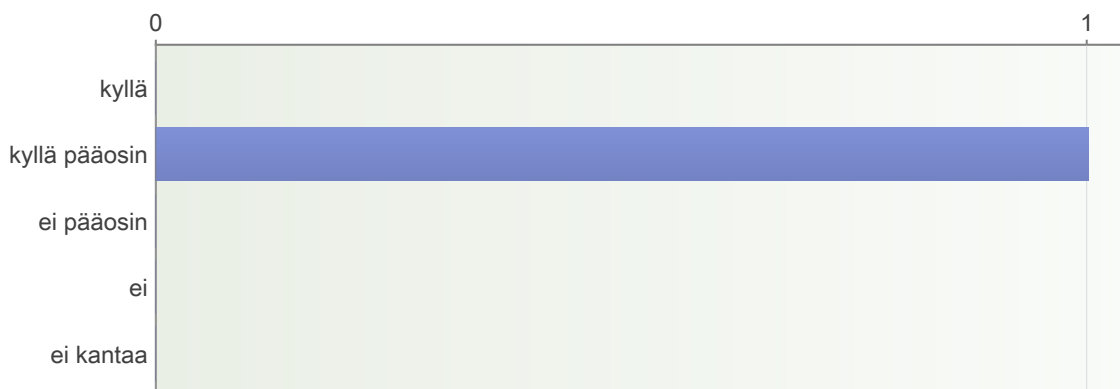
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Ko-konaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksuseteli-palvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

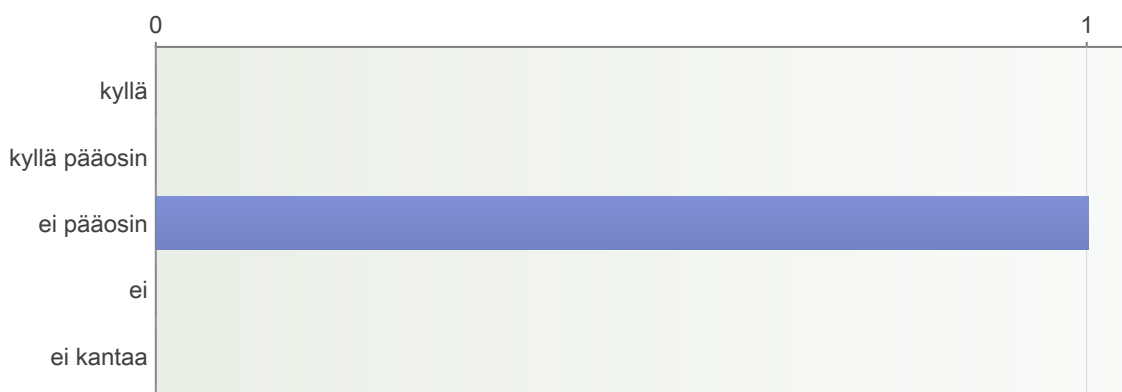
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset mahdollistavat laajasti palveluntuottajan valitsemisen, mutta joiltain osin valintaoikeutta olisi syytä rajata. Esimerkiksi lastensuojelun ja päihde- ja mielenterveysongelmiin liittyvät palvelut eivät saa viivästyä asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen vuoksi.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

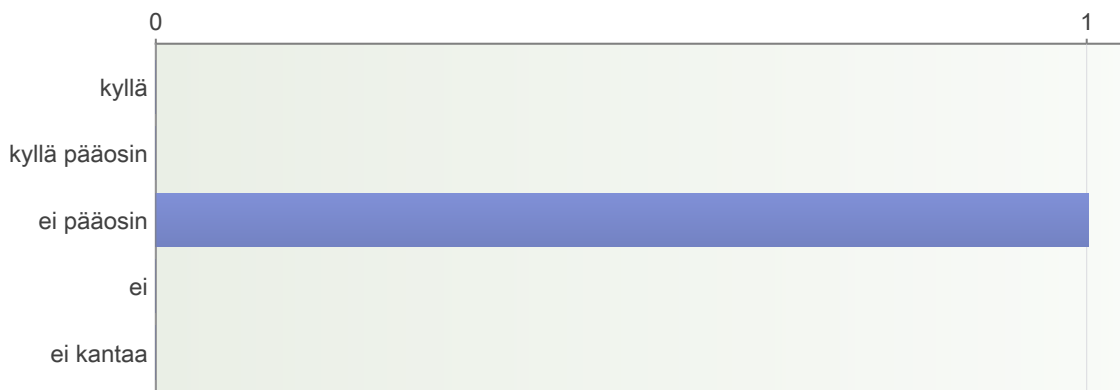
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla voi olla vaikeuksia saada tietoonsa, mitä palveluja hän on oikeutettu saamaan. Näin ollen palvelusetelijärjestelmässä maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle, jotta asiakas tietää suunnilleen saamansa palvelut ja voi luottaa niiden laatuun.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

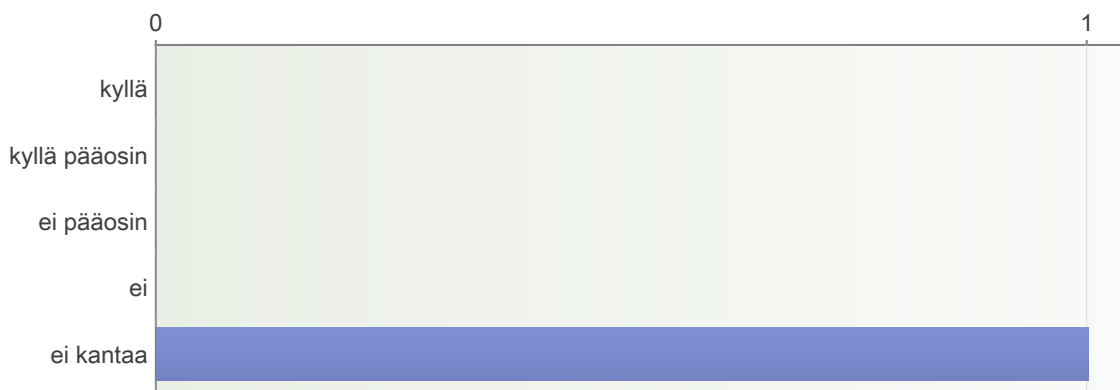
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on haasteellista. Lakiluonnoksessa osittain epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta. Säästötavoitteen kannalta ongelmia aiheutuu siitä, että perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

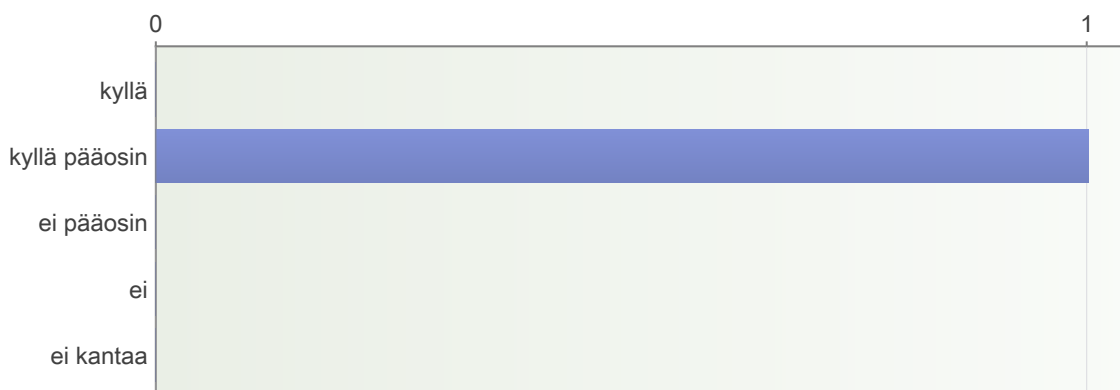
Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esitysluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Tämä rajoittaa maakunnan itsehallintoa ja päätösvaltaa.

Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisi-toista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

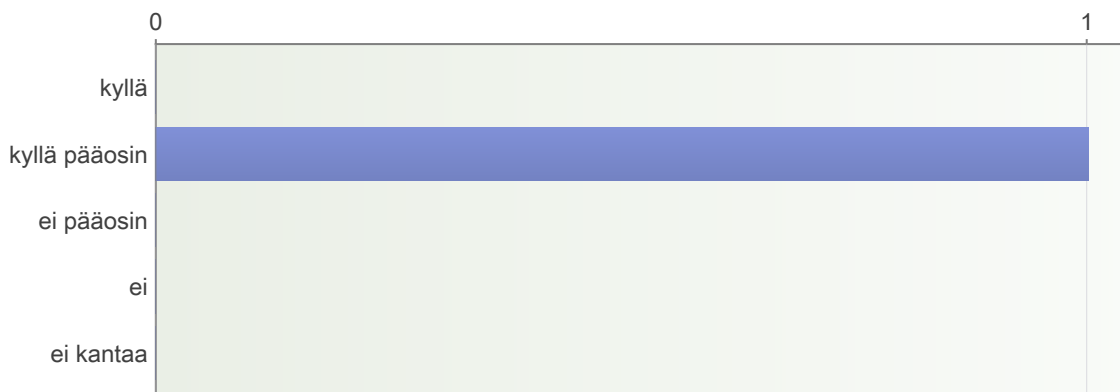
35. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

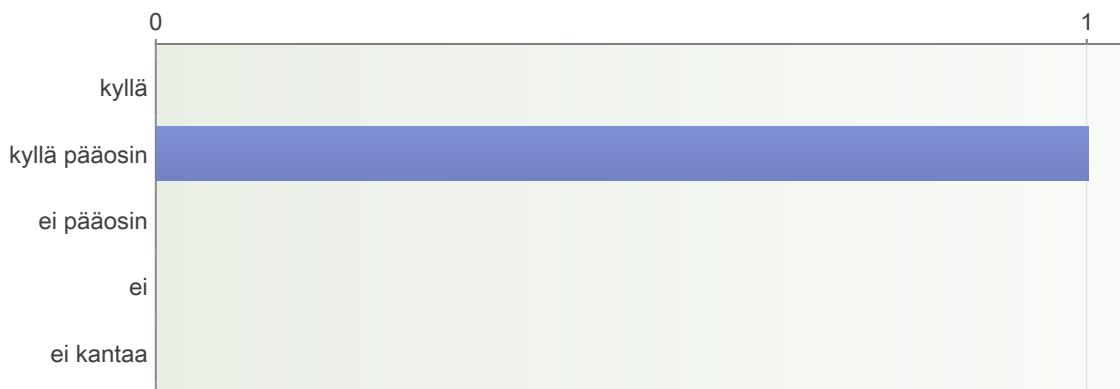
Vastaajien määrä: 1

-

Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittava kustannusten nousua sen käyttöönoton jälkeen. Lisää kokeiluja tarvitaan, jotta malliin liittyviä ongelmia kyetään ymmärtämään ja korjaamaan.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

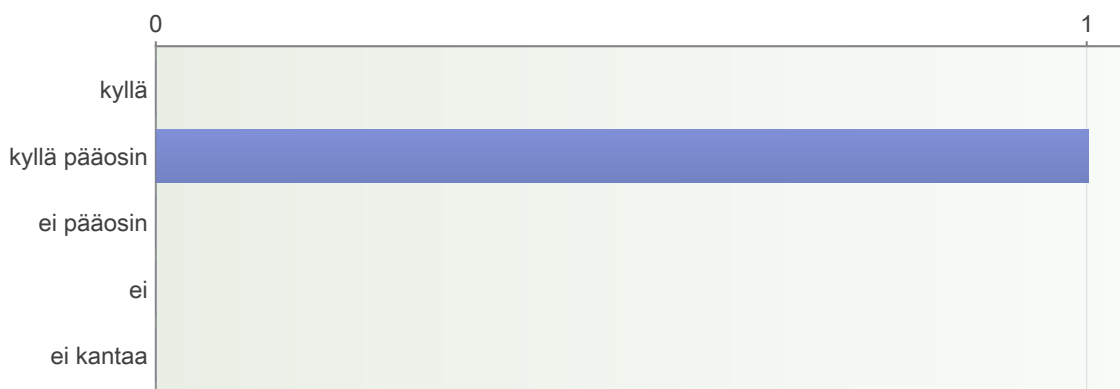
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyväksymismenettelyistä aiheutuva hallinnollinen työ ja sopimusoikeudellisten velvoitteiden lisääntyminen aiheuttavat maakunnille paljon lisätyötä.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

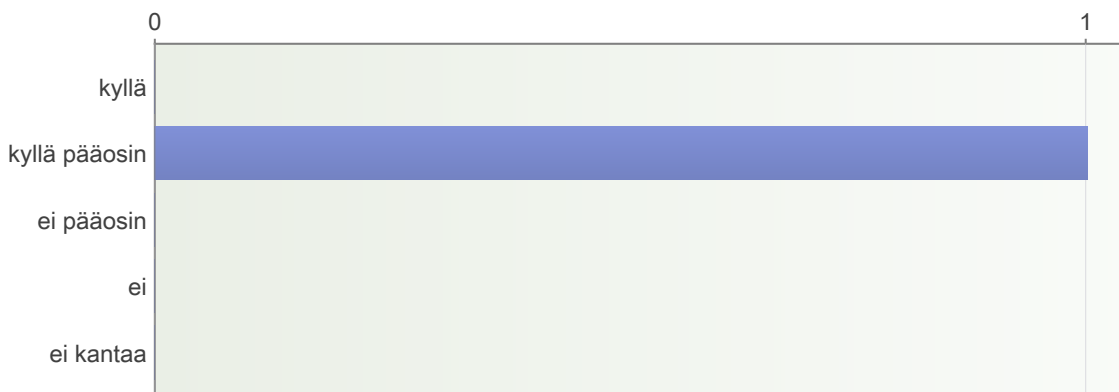
Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esitysluonnoksen sopimusmenettelyt tulisi olla selkeämpiä. Esityksessä maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa ja mahdolliset riidat voivat osoittautua hankalaksi.

Valinnanvapauslainsäädäntöön pitäisi saada säännökset siitä, miten maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

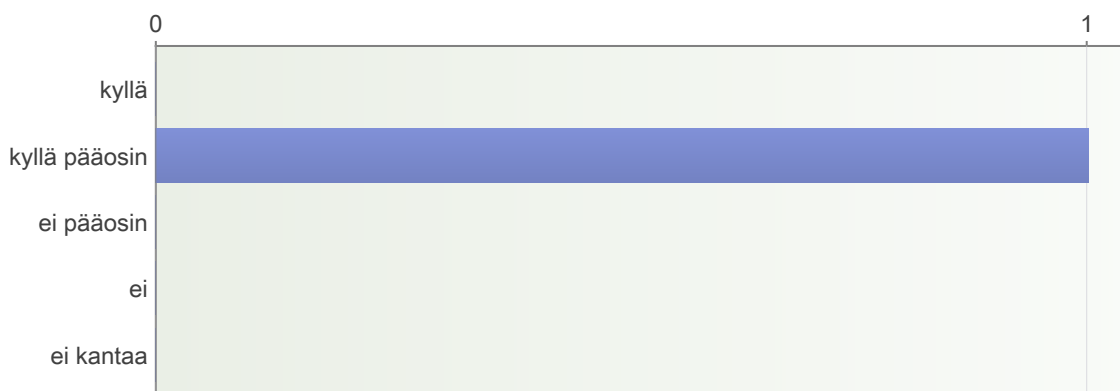
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia. Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Liian tiukaksi asetetut velvoitteet palveluntuottajille karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

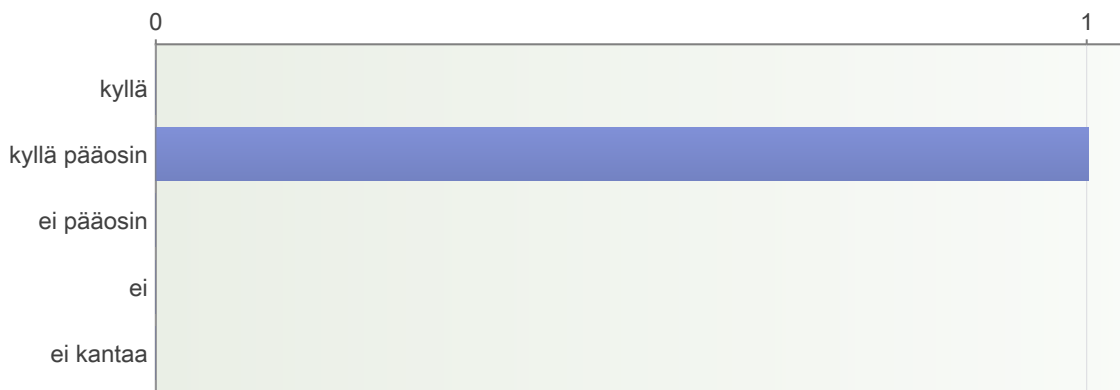
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Mahdolliseen osaoptimointiin asiakkaiden ohjauksessa ei pitäisi antaa mahdollisuuksia lainsäädännön pohjalta. Asian osalta on myös huomioitava, että nykyisen valtionosuusjärjestelmän tarvekertoimet on laadittu koko sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten vakiointia varten. Nykyiset tarvekertoimet eivät siten ole parhaimmat mahdolliset perustason sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kustannuskorvausten kertoimiksi.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

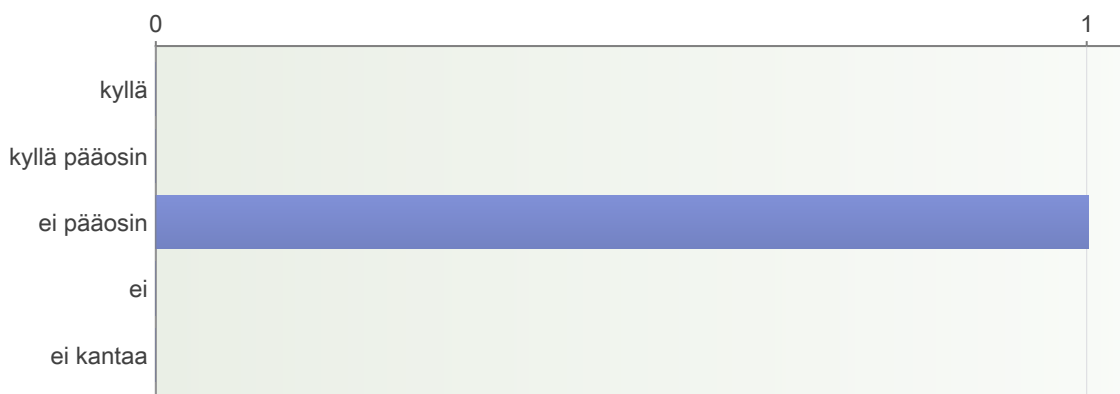
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esitysluonnoksen 56 §:n mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa. Muiden korvausten avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alu-eellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja, mikäli ne toteutetaan tarkoituksenmukaisesti.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle. Aikataulu vaikuttaa liian tiukalta hallitun uudistuksen toteuttamiseen. Siirtymäaikaa tulisi olla enemmän, jotta palveluntuottajat ja asiakkaat ovat valmiita muutoksiin.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

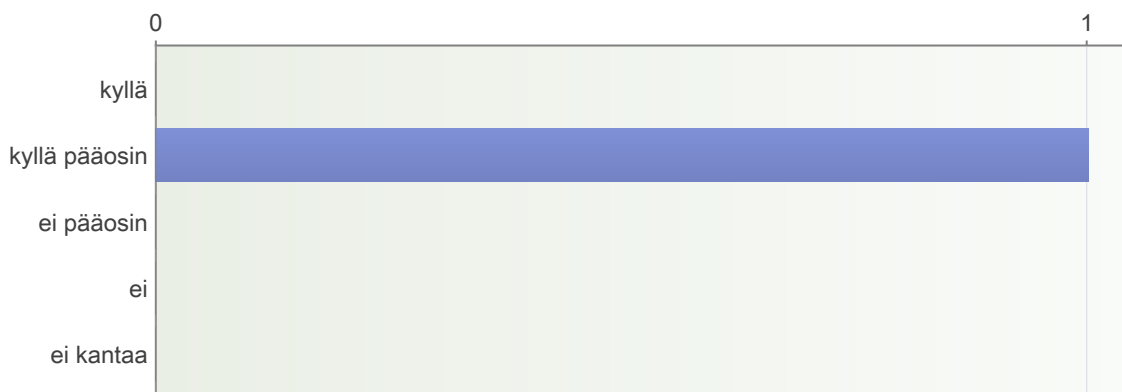

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

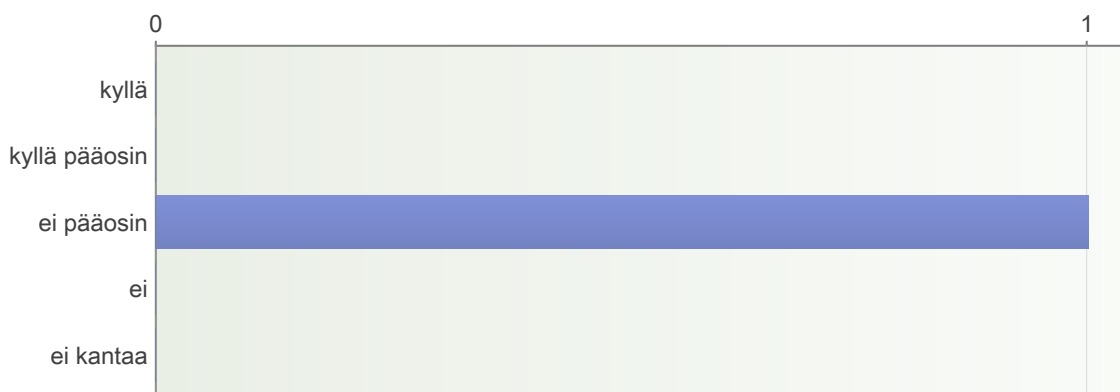
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lakiluonnon avaa ennen näkemättömällä tavalla markkinoita: tällä hetkellä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lopputuotepalvelujen ostot ovat noin 2,8 miljardia vuodessa, lakiesityksen mukaan valinnanvapausmarkkinat olisivat noin 8 miljardia euroa vuodessa.
Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueelle. Sosiaalipalveluihin liittyviä markkinoita voi sen sijaan henkilö-kohtaisen budjetin myötä syntyä myös harvemmin asutuille alueilla. Riskinä on sote-palvelujen markkinoiden keskittyminen yrityskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottajaorganisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maa-kunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

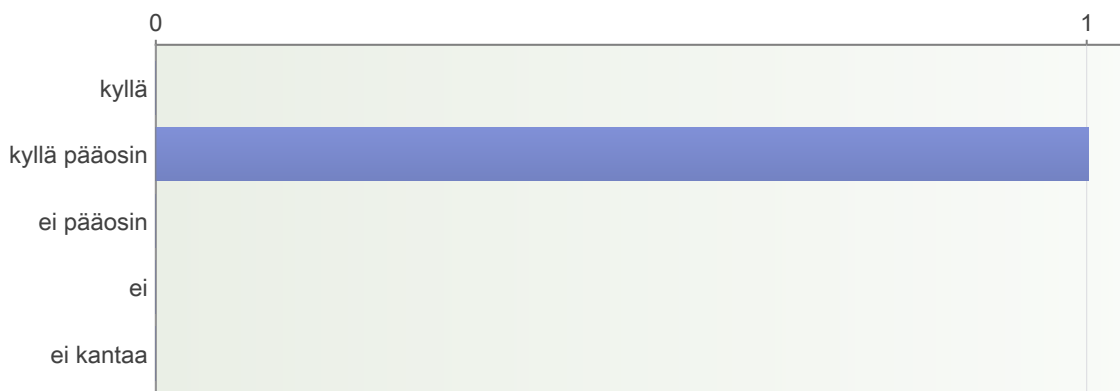
Vastaajien määrä: 1

- Onnistuessaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Uudistus lisääntyy erityisesti terveyspalvelujen kysyntää ja kysynnän lisääntyminen voi kohdentua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin nähden. On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja.

Edellä esitetyillä perusteella olisi tärkeää kokeilla ehdotettavia uusia valinnanvapauden muotoja ja hyödyntää nyt käynnissä olevien kokeilujen tuloksia ennen laajamittaista toimeenpanoa. Uusia valinnanvapauden muotojen kokeiluja tulee kohdentaa sekä nykyisille kokeilualueille että uusille kokeilualueille. Kokeiluja tulee lisätä erityisesti harvaan asutuille alueille, jotta niiden palvelujen kehittämisestä osataan arvioida perusteellisesti.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

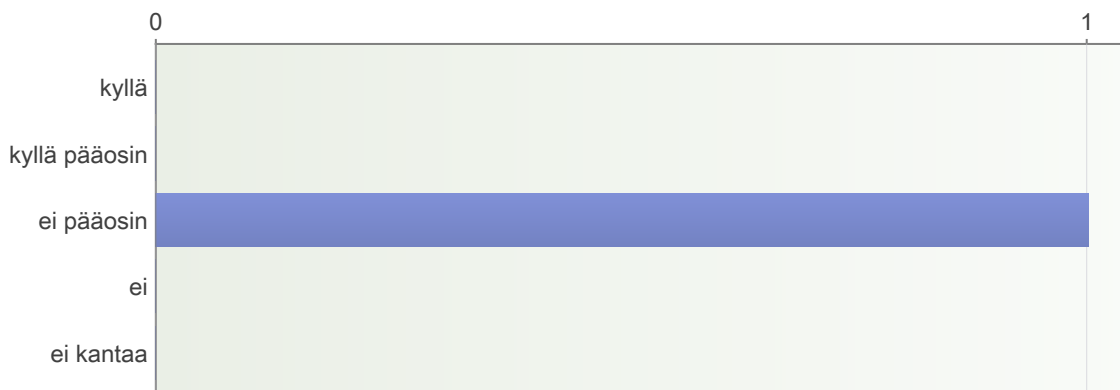
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hammashoidon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää on kuitenkin mahdollista eli alueellista tasa-arvoa ei välttämättä edistä. Haja-asutusalueen ongelmia uudistus ei välttämättä helpota, jos liiketoimintamahdollisuudet eivät ole alueella riittävät.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarvioinneissa on oltu varsin kriittisiä sen suhteen, että esite-tyllä valinnanvapausmallilla olisi mahdollista saavuttaa sote -uudistukselle asetetut integraatio-, talous- ja yhdenvertaisuustavoitteet. Edellä mainittujen on asetettu Sote-uudistuksen tärkeimmiksi tavoitteiksi, joten kritiikkiin on suhtauduttava vakavasti jatkokäsittelyssä.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos. Kuntien rooli muuttuu merkittävästi ja esimerkiksi yhtiöittä-miskysymykset voivat aiheuttaa ongelmia kunnissa tulevaisuudessa. Tarkempia vaikutuksia on vaikea arvioida tässä vaiheessa uudistusta.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan nyt lausunnonle lăhetetty lakiluonnos on vielä hyvin kesken-eräinen ja siihen tullaan tekemään muutoksia. Eri osapuolille tulisi olla mahdollisuus lausua mieli-piteensä muutoksista vielä tämän kevään aikana.

Kokonaisuudessaan on tiedostettava, että tässä laajuudessaan valinnanvapauslainsäädäntö luo ensivaiheessa paljon uusia yritysmahdollisuuksia myös pienille toimijoille. Pitkällä aikavälillä hintakilpailun kautta markkinat ajautuvat kuitenkin isojen terveysalan toimijoiden hallintaan, jolloin palvelut keskittyvät keskuskaupunkeihin. Tällä kehityksellä on harvaanasuttujen alueiden pienille kunnille näivettävä vaikutus.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.